

Ruhu Özgürleştirmek

30.11.1998 • Bob Avakian'ın Yazıları, Kemiklerin Minberinden Vaaz Vermek • Yeni Komünizm

Editörün Notu: Bob Avakian'ın aşağıdaki yazısı “*Kemiklerin Minberinden Vaaz Vermek: William Bennett'in Erdemlerinin Altındaki Gerçeklik Veya Ahlaka İhtiyacımız Var, Ama Geleneksel Ahlaka Değil*” başlıklı kitabının “Günaha Son Vermek” kısmının 2.bölümü içeriğindedir. İlk kez *Revolutionary Worker*'ın 988.sayısında 27 Aralık 1998 tarihinde yayınlanmıştır.

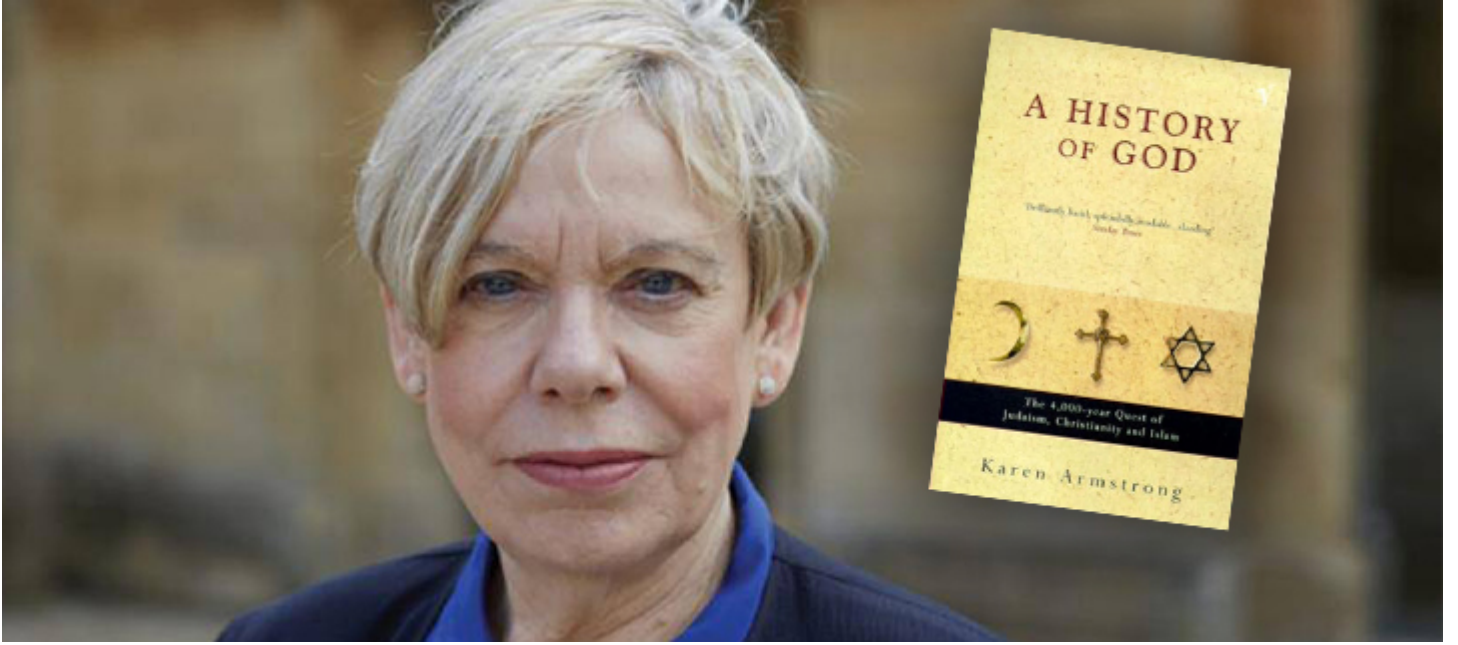
Kaynak için: RW ONLINE:Bob Avakian: Freeing the Spirit (revcom.us)

Karen Armstrong, “*A History of God*” (Hristiyanlık, Yahudilik ve İslam gibi dünyanın başlıca tek tanrılı dinleri araştırılarak bunların tarihsel gelişimleri incelenir) içinde en eski insan topluluklarından başlayarak (sınıflara bölünmemiş ve kadınlar ile erkekler arasındaki baskıcı işbölümü ile damgalanmamış komünal toplumlardan başlayarak), insanlık tarihi boyunca dinin kanıtlarının bulunabileceğine dair bilinen argümanı öne sürer. Armstrong bunu şöyle ifade ediyor: “Din tarihi üzerine yaptığım çalışma, insanların ruhani hayvanlar olduğunu ortaya çıkardı. Gerçekten de Homo sapiens'in aynı zamanda Homo religiosus olduğunu iddia etmek için bir durum var.” (“Giriş”, s. xix)

Armstrong aynı zamanda, dinin pragmatik bir niteliğe sahip olduğunu ve bu nitelik olmadan yapamayacağını da kabul eder: “Bütün dinler değişir ve gelişir. Eğer böyle olmazsa, miadlarını doldururlar” (s. 84) Armstrong bu çelişkiyi -dinin, bir yandan insan varlığının ötesinde ve hiçbir şekilde insanın toplumsal ilişkilerine ve geleneklerine bağlı olmayan bir tanrının (veya tanrıların) sözünü temsil etmesi gerektiği, öte yandan tüm dinlerin değişmesi, gelişmesi veya eskiyeceği çelişkisini- çözmeye çalışır. Bunu insanın dini ifade ile yalnızca yaklaşabileceği, fakat asla tam olarak kucaklayamayacağı veya anlayamadığı tanrının tarif edilemez özünü öne sürerek çözmeye çalışır.

Öte yandan tarih boyunca ve günümüz dünyasında, yalnızca farklı toplumsal grupların, farklı sınıfların, neyin “doğal” olduğu ve neyin “insanın doğasını” oluşturduğu konusunda farklı görüşlere sahip olduğunu görmekle kalmadık (bunun nasıl olduğu konusunda, örneğin bir yanda köle sahipleri ve diğer yanda köleler tarafında köklü farklılıklar vardır) fakat bununla birlikte farklı sınıfsal bakış açılarına sahip insanların aynı dini kutsal yazıları ve doktrinleri çok farklı şekillerde yorumladıklarına da tanıklık ettik (Örneğin bir yanda “evanjelist Hristiyan” Jim Wallis ve diğer yanda “evanjelist Hristiyan” Pat Robertson bunun bir kanıtıdır). Bunun da ötesinde ve daha temel olarak, tarihte ilk kez insanlığın artık toplumun sınıflara bölünmesinin tamamen gereksiz olduğu bir noktaya geldiğini göstermekle kalmayıp, aynı zamanda dini inançların, toplumun ve insanların her yönden gelişmesine kesin bir engel haline geldiğini gösteren Engels’e bir kez daha geri dönebiliriz.

Engels, insanlığın gelişiminin bu noktasına kadar dünyanın her yerindeki halklar arasında, doğaüstü güçlerin ve tanrıların (veya Tek Tanrı’nın) varlığına dair nasıl “genel bir fikir birliği” bulunduğundan söz eder, fakat (Engels’in belirttiği gibi) bu durum ne tanrının/tanrıların gerçek varlığının ne de insanların tanrıya inanmak için bazı “içsel ihtiyaçlarının” bir kanıtı değildir; daha ziyade, bu çağa kadar insan ve insan toplulukları, doğadaki ve toplumdaki (ve insanlardaki) itici güçleri anlamak için sistematik ve kapsamlı bir bilimsel yaklaşım sağlayan bir bakış açısı ve metodoloji geliştirmenin mümkün olduğu bir noktaya ulaşmamıştı. Ancak Engels, artık bu noktaya gelindiğini, bakış açısının ve metodolojinin geliştirildiğini ve geliştirilmeye de devam edildiğini vurgular. Bu bakış açısı ve metodoloji tam olarak *Marksist komünizmdir*.

“Yine de Armstrong, dine olan ihtiyacın ve temelin artık var olmayacağı ve Tanrı fikrinin kendisinin “kişisel bir heves ya da geçici bir dürtüden... ciddi olarak düşünölmeye değmez” bir şeyden asla daha fazlası olmayacağı bir gelecek vizyonunu kucaklayamamaktadır.”

Armstrong’un bizzat kendisi, bilim ve teknolojideki devrimci gelişmeler ve buna karşılık gelen kapitalizmin yükselişle bağlantılı olan entelektüel gelişmelerle birlikte tam anlamıyla bir ateizmin ortaya çıkmasının mümkün olduğunu kabul etmektedir. Kendisi bunu şu şekilde ifade ediyor: “Her biri başka bir bilimsel doğrulamalar kümesine dayanan tutarlı bir nedenler bütünü oluşana kadar, Avrupa’nın dini, ahlaki, duygusal, estetik ve politik yaşamını şekillendiren ve bunlara egemen olan bir Tanrı’nın varlığını kimse inkar edemezdi. Bu destek olmadan, böyle bir inkar ancak kişisel bir heves ya da ciddi bir değerlendirmeye değmeyecek geçici bir dürtü olabilirdi.” (s. 287) Ayrıca kendisi şu soruyu sormanın gerekliliğini kabul ediyor: “Tanrı fikri gelecek yıllarda nasıl hayatta kalacak? 4.000 yıl boyunca sürekli olarak günümüzün taleplerini karşılamaya adapte oldu, ancak içinde bulunduğumuz yüzyılda giderek daha fazla insan bunun artık kendileri için işe yaramadığını görüyor; dini fikirler ne zaman etkisini yitirir o durumda ortadan kaybolacaklardır.” (s. 377) Yine de Armstrong, dine olan ihtiyacın ve temelin artık var olmayacağı ve Tanrı fikrinin kendisinin “kişisel bir heves ya da geçici bir dürtüden... ciddi olarak düşünölmeye değmez” bir şeyden asla daha fazlası olmayacağı bir gelecek vizyonunu kucaklayamamaktadır.

Marksist Materyalizmin Gerçek Anlamı

Armstrong, insanoğlunun tanrı inancını bir kenara bırakarak temel bir şeyi, varoluşsal bir şeyi kaybedeceği yönünde yaygın şekilde mevcut olan bir duyguyu dile getiriyor. Komünizme yönelik başlıca eleştirilerinden (ve yanlış beyanlardan) bir diğeri de, komünizmin varoluşa ve insanın içindeki yere ve rolüne dair bir tür soğuk mekanik yaklaşıma sahip olduğu iddiasıdır. Bu durum, Marksist materyalizmin, materyalizmin daha yaygın ve farklı biçimdeki anlamıyla kasıtlı bir şekilde karıştırılmasıyla bağlantılıdır. “Materyalizm”in tüketimcilik ve maddi zenginlik elde etme dürtüsüyle özdeşleştirilmesi, Jim Wallis’in *The Soul of Politics*’inde ve aynı zamanda birden fazla *Papalık Ansiklopedisi*’nde ve diğer dini temelli yazılarda bulunur.

Ancak Marksist materyalizmin bundan temelde farklı bir anlamı vardır. Aslında, en büyük insani acılar pahasına giderek daha fazla maddi zenginlik elde etmeye yönelik dur durak bilmeyen ve amansız bir dürtüyle belirlenmiş olmak, burjuvazinin ve burjuva toplumunun bir özelliğidir; ve bu durum önemli ölçüde bu tür toplumlarda çok yaygın olan “insan doğasına” ilişkin karamsar görüşleri de açıklar. Yalnızca “para sevgisinin” artık motive edici bir faktör olmayacağı, aynı zamanda paranın kendisinin de yok olacağı -paranın kaçınılmaz olarak yoğunlaşmış bir ifadesi olduğu insanlar arasındaki tüm eşitsiz ve yabancılaştırıcı ilişkilerin ortadan kaldırılacağı-koşulların yaratılmasına giden yolu işaret eden ise Marksizmdir.

Engels’in açıkladığı gibi, Marksist materyalizmin temel noktası, madde ve fikirler arasındaki ilişkidir: Marksizm, tüm varoluşun, sonsuz çeşitlilikte var olan hareket halindeki maddeden başka bir şey olmadığını kabul eder. Yani maddenin kendi başına bir başlangıcı veya sonu olmadığı, ancak sürekli olarak dönüşüm geçirmesine ve hareket halindeki belirli madde türlerinin sürekli olarak ortaya çıkmasına ve yok olmasına rağmen sonsuz olarak var olduğunu; maddi dünyanın (veya evrenin) tüm fikirlerin doğrulanması için kaynak ve temel olduğunu ve aslında zihnin kendisinin ve onun düşünce süreçlerinin hareket halindeki maddenin belirli biçimleri olduğunu (beyindeki kimyasal ve elektriksel süreçler vb.) kabul eder.

İnsan toplumuna ve onun tarihsel gelişimine uygulandığı şekliyle Marksist materyalizm, tüm insan toplumunun altında yatan temelin, yaşamın maddi gereksinimlerini üretmek ve yeniden üretmek için insanların bir araya gelmesi olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Bunu

yapabilmek için insanların üretim yaparken birbirleriyle çok kesin ilişkilere girmek durumunda olduklarını; bu üretim ilişkilerinin herhangi bir zamanda, üretici güçlerin (toprakların, makinelerin, diğer üretim araç ve gereçlerinin ve hepsinden önemlisi üretim yapma konusundaki bilgi ve yetenekleriyle insanların bizzat kendilerinin) gelişme düzeyi -teknoloji- ve karakterine dayanarak bunlara tekabül edeceğini; ayrıca bu üretim biçimi (üretici güçlerde temellenen üretim ilişkilerinin) siyaset ve ideolojilere (siyasi kurumlar, kültürel ve entelektüel ifadeler, vb.) tekabül edecek bir üstyapıya yol açacağını ortaya koymaktadır.

Ancak bunun da ötesinde, Marksizm, bu gelişmenin gerçekleştiği üretim ilişkilerinin (ve genel olarak toplumsal veya sınıfsal ilişkilerin) bu gelişmenin gerisinde kalma eğilimindeyken, üretici güçlerin sürekli olarak geliştirilmekte ve devrimcileştirilmekte olduğu gerçeğine odaklanmaktadır. Üretici güçlerin üretim ilişkileri ile (ve bunlara tekabül eden politik ve ideolojik üstyapının) üretici güçlerin gelişmesiyle antagonizma oluşturacağı bir noktaya geldiğinde -yani bu gelişmenin üzerinde ilerleyebilecekleri bir biçim yerine, daha çok bir engel haline geldiklerinde- bir devrim çağı ortaya çıkar.

Sınıflara bölünmüş toplum ilk olarak erken komünal toplumlarda ortaya çıktığından bu yana, bu süreç sınıflar arasındaki mücadele yoluyla gerçekleşmiştir. Yani bu süreç her aşamada bir yanda eski üretim ilişkilerini (ve üstyapıyı) temsil eden, üretici güçlerin gelişmesinde gerekli sıçramanın doğrudan engeli haline gelmiş sınıflarla, diğer yanda bu engeli aşabilecek ve üretici güçleri daha da serbest bırakabilecek yeni üretim ilişkilerini (ve yeni bir üstyapıyı) temsil eden yükselen sınıflar arasındaki mücadeleyi merkeze alarak gerçekleşmiştir.

Ve son olarak Marksizm, tam da bu süreç ve tüm bu sınıf mücadelesi tarihi boyunca, insanlığın artık proletaryanın -modern kapitalist toplumda sömürülmesi kapitalist birikimin temeli olan sınıf- sermayenin egemenliğini devirmek için ayaklanarak ve ardından sermayenin temelini kökünden sökmeye devam ederek, tüm sömürüye, baskıya, toplumun farklı ve düşmanca karşıt sınıflara bölünmesine son vererek toplumu ve dünyayı devrimcileştirebilir. Marx'ın bizzat özetlediği gibi,

Benim yaptığım yeni şey aslında şunu kanıtlamaktı: 1) Sınıfların varlığının yalnızca üretimin gelişimindeki belirli tarihsel evrelerle bağlantılı olduğunu; 2) Sınıf mücadelesinin zorunlu olarak proletarya diktatörlüğüne yol açtığı; 3) Bu diktatörlüğün kendisinin yalnızca tüm sınıfların ortadan kaldırılmasına ve sınıfsız bir topluma geçişi oluşturduğunu...

(Joseph Weydemeyer'e Mektup, 5 Mart 1852, vurgu orijinalinden).

Tüm Toplumu Devrimcileştirmek

Bundan daha nefes kesici, daha etkileyici, daha ilham verici bir şey olabilir mi? Marksizm felsefi idealizmi -yani fikirler ile madde arasındaki ilişkide ikincinin değil, birincinin belirleyici ve tayin edici olduğu şeklindeki (birçok farklı ifadeyi varsayan) nosyonu- reddeder. Çünkü bu felsefi bakış açısı, madde ve fikirler arasındaki fiili ilişkinin tersine çevrilmesini temsil eder ve insanlarda, toplumda, doğada ve aralarındaki ilişkide gerçek itici güçlerin temelden çarpıtılmasını ve karartılmasını içerir. Fakat Marksist komünizm, tam olarak gerçek, derin ve sürekli gelişen şeylerin anlaşılması temelinde insanları en yüksek vizyon ve ideallerle motive etme -ve bunları gerçekleştirmeye yönlendirme- yeteneğine sahiptir.

Komünizm -Kruşçev, Brejnev ve Deng Xiaopinglerin sahte ve cansız “komünizmi” değil; Marx, Lenin ve Mao'nun gerçek ve canlı komünizmi- “insan ruhunu” üzerinde bir yük oluşturmaz, tam tersine ruhu ve herhangi bir noktada gizem ile huşunun kaynağı olan hayal gücünü ve kesintisiz düşüncüyü bütünüyle serbest bırakır.

Komünizm, gizem ve huşunun yalnızca bilinemeyen veya anlaşılamayan şeylerle bağdaştırılması gerektiği fikrini, bu gizem ve huşunun en yüksek ifadesinin maddi gerçekliğin ötesinde olan bilinemeyene ve tarif edilemeyene duyulan inanç olduğu fikrini ve insanların hayallerinde canlandırıldıkları doğaüstü güçlerin ve varlıkların sadece gerçek olmakla kalmayıp aynı zamanda varoluşun egemen güçleri de olduğu bahanesi sayesinde hayal gücü ile nesnel gerçeklik arasındaki ayırımı yok etmemiz gerektiği fikrini reddeder.

Ruhu Dinden Özgürleştirmek: Bilim ve Sanat

A History of God'ın "Giriş" bölümünde (s. xxi) Armstrong, "Tarih boyunca erkekler ve kadınlar, dünyevi dünyayı aşan bir ruh boyutunu deneyimlemişlerdir. Gerçekten de, insan zihninin kendisini aşan kavramları bu şekilde tasavvur edebilmesi insanın dikkat çekici bir özelliğidir" diyor. Gerçekten öyle. Ancak Armstrong, aslında, bu "dikkat çekici özelliğin" dini bir ifade kazanmazsa bir şekilde kısıtlanacağını iddia etmeye devam ediyor. Bu bağlamda dinin rolünü sanatınkiyle tekrar tekrar özdeşleştirir. Din ve sanat, "bilim gibi çalışmaz" diye ısrar eder. (s. 306) Bu doğrudur ve bu çok önemli bir ayırmadır.

Bilim, sanat ve dinden farklı olarak, her şeyin neden böyle olduğunu ve değişimin dinamiklerinin neler olduğunu keşfetmeyi ve açıklamayı hedefler ve bunu amaç edinmiştir. Bilim hayal gücünü içermek zorunda olsa da -ve en iyi bilim hayal gücünü önemli ölçüde serbest bırakmadan imkansızdır- bilimin temel amacı, bilinmeyenini bilinene, esrarengiz olanı kavranabilen, açıklanabilen ve gösterilebilene dönüştürmektir. Öte yandan din ve sanat, şeylerin "yaşamdan daha yüksek" bir şekilde sunulmasını içerir. Gerçekliğin yalnızca gerçekte olduğu gibi araştırılmasını ve temsil edilmesini içermezler, ancak tipik olarak yalnızca hayal gücünde var olan, ancak insanların gerçekten varmış gibi inanmaları istenen varlıkları ve olayları canlandırmak için gerçek hayattan tahminler içerirler.

Ancak din ve sanat arasındaki bu özdeşliği tanımak ne kadar önemliyse, aralarındaki temel farkı kavramak daha da önemlidir. Sanatın çoğu "şüphenin askıya alınmasını" -gerçekte var olmayan ve aslında olmayan şeylerin var olduğunu ve olduğunu kabul etme isteğini- gerektirirken; bunu yalnızca sınırlı ve görelî bir anlamda, yalnızca sanat eserinin kendisiyle ilgili olarak gerektirir. Bununla birlikte, din (dini sanatlar da buna dahildir), gerçekte var olmayan varlıkların, şeylerin, olayların ve güçlerin fantastik temsillerinin aslında var olduklarını öne sürer ve insanların bunlara inanmalarını talep eder. Şüphesiz bazı sanat biçimleri ve eserleri (belgeseller bunun açık bir örneğidir) gerçek olayları ve insanları tasvir etmeye çalışırlar, fakat burada da amaç bunu bir kez daha "yaşamdan daha yüksek" bir şekilde sunmaktır. Bu gibi durumlarda sanat eseri, tıpkı din gibi insanlardan, gerçekten var olan varlıkları, olayları vb. tasvir ettikleri gerçeğini kabul etmelerini ister, fakat fark şu ki, bu sanat eseri için doğru olabilirken, sadece fiilen var olmakla kalmayıp aynı zamanda varoluşun güdü ve belirleyici güçlerini oluşturan doğaüstü varlıklar ve güçlere dair bu durum din açısından geçerli değildir.

Eğer din, sanatın tipik olarak yaptığı aynı şekilde, aynı beklenti ve gereksinimlerle -yani insanların fantastik yaratımlarının gerçek olmadığını nihai olarak kabul etmelerine izin vererek ve onları teşvik ederek- kendini sunsaydı, o zaman artık zararlı bir şey ve şimdi olduğu gibi insanlığın her yönden gelişiminin önünde bir engel olmayacaktı. Fakat bu durumda artık din de olmayacaktı. Bu tarihsel dönüşüm çağında ve gelecekte, insanlık hayal gücü ve sanat olmadan asla yapamaz; fakat din olmadan yapmalı ve yapacaktır; ve onsuz çok daha iyisini yapacaktır.

Burjuva sömürü çağını komünist kurtuluş çağıyla değiştirecek olan tarihi önemdeki devrimci süreç boyunca, dini inançlarını koruyan fakat aynı zamanda mazlumlarla birlikte mücadele etmeye istekli olanlar da dahil olmak üzere -temel çıkarları ezenlerden ve dayatmaya çalıştıkları karşı-devrimci yönetimden ziyade- ezilen kitleler ve onların devrimci amaçları olan birleşebilecek herkesin birleşmesi gerekli ve önemli olacaktır. Ancak böyle bir birlik için sürekli çabalarken, dini inanç hakkına saygı gösterirken ve gerici fikirlerin son tahlilde terk edilmesinin bu fikirlere sahip olanların bilinçli ve gönüllü eylemi olması gerektiğini kabul ederken, ayrıca tamamen bilimsel ve tamamen özgürleştirici ideolojinin -komünizmin- öncü ve yol gösterici rolünü yerleştirmek için mücadele etmek de gerekli ve belirleyici olacaktır.

Komünist devrim ve onun meydana getireceği komünist dünya, sanatı, tahayyülleri -"insan ruhunu"- filizlendirecek ve adeta uçuşa geçirecektir. İnsanlık tarihinde hiç olmadığı kadar geniş bir temelde ve çok daha yüksek bir düzeyde dinin ve tüm hurafelerin zincirlerini söküp atacaktır. Enternasyonal'in sözleriyle, "ruhu hücrelerinden kurtaracak" ve daha önce görülmemiş ve hayal bile edilemeyen yüksekliklere çıkmasına izin verecektir. Bunu insanlığın büyük çoğunluğunun -ve nihayetinde bir bütün olarak insanlığın- kendini ve nesnel dünyayı değiştirmedeki giderek artan bilinçli ve gönüllü mücadelelerinin bir parçası olarak yapacaktır.

Berkeley Özgür Konuşma Hareketi'ndeki deneyimlerimi ve "60'ların" derslerini düşünürken yazdığım gibi: Mao, sanatta ve daha genel olarak devrimci romantizmi devrimci gerçekçilikle birleştirme çağrısında bulunduğu, mekanik materyalist eğilimleri kesinlikle reddediyor ve en yüce vizyona sahip insanlara ilham verme ihtiyacından bahsediyordu ve bunu, insanlara gerçekliğe ve onu devrimcileştirmenin araçlarına dair en derin anlayış vererek, hayal gücünü serbest bırakacak şekillerde yapmaya çalışıyordu.

Komünist devrim, “Psychics, ESP, Unicorns, and Other Delusions”ın hokkabazı ve yalancısı “The Amazing Randi”nin* şu sözlerinde ifade edildiği şekliyle ruha en geniş kapsamını verir:

“Parapsikoloji, hayatımızın her günü bize saldıran diğer harikalar ve güçler iddialarıyla birlikte bir saçmalık ve bir yanılsamadır. Ne yaptığımı bilmek ve yaptığım fikirlere sahip olmak bu dünyayı benim için daha az heyecan verici ve zorlu hale getirmedi ve sizin için de getirmemeli. Aksine, gizemli bir nedenle doğaüstü yollarla buraya konmamış bir birey olduğunuzu bilmek ve bilinmeyen güçler veya varlıklar tarafından korunmadığınızı bilmek; dünya dışı varlıklar tarafından bu gezegene atılan bir tohumun sonucu değil, evrim sürecindeki milyonlarca tecrübenin bir ürünü olduğunuzu bilmek... işte bu benim için çok heyecan verici...”

“Saçmalık, Aklın Kralı olarak çok uzun süredir hüküm sürüyor. Fakat dikkatlice bakın. Kral çıplak!”

**Flim-Flam! Psychics, ESP, Unicorns, and Other Delusions* sihirbaz ve şüpheci James Randi'nin paranormal, okült ve sözde bilim iddiaları hakkında 1980 tarihli bir kitabıdır. Önsöz bilim kurgu yazarı Isaac Asimov'a aittir. (Ç.N.)

Tüm Tanrılardan Kurtulun!